

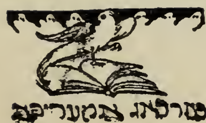
אין לבנה לאַנד

בערעל
פראַגער

געדרוקט אין
פינסקי־מזל פרעס.

א.

אין דער שטאָט פּראג איז אמאָל געווען א גרויסער רב. דער רב איז געווען א גרויסער צדיק, און ווען ער פלעגט מחדש זיין די לבנה, פלעגן זיינע אויגען לייכטען מיט א גרויסער לויטערקייט, און זיין הויכער שטערען און זיין זילבערנע באָרד פלעגען פינקלען אין דער נאכט מיט אזא כשוף־ליכט, וואָס מען האָט געקאָנט זעהן אויף מיילען, ווייל ער איז געווען א גרויסער צדיק און א גרויסער בעל מופת.

איינער פון די פּראגער אידען, וואָס האָט זעהר שטארק ליב געהאט צו זיין אינאיינעם מיט'ן רב ביי קידוש לבנה, איז געווען בערעל פּראגער — א דארער איד, א סוחר, וואָס פלעגט אויספאָרע: וועלטען.

איינמאָל האָט געטראָפען, אז בערעל איז אוועק ערגעץ אין דער ווייטער וועלט אויף אזוי לאנג, אז מען האָט געמיינט, אז ער איז ערגעץ פארפאלען געוואָרען, צי חלילה דערטרונקען געוואָרען. נאָר ווען דער רב איז זיך אמאָל געשטאנען אין אן אָנהויב־חודש'־דיגער לבנה נאכט אין מיטען מארק און האָט אינאיינעם מיט א גרויסער עדה אידען מחדש געווען די לבנה, האָבען אלע מיטאמאָל אויפגעהויבען די אויגען און דערזעהן — א מענש פליהט איבער'ן הימעל !...

דאָס איז פּונקט געווען ביי די „שלום עליכם'ס".

האָט דער רב אויפגעהויבען זיין ליכטיגען פּנים און אויס־געשריען צום פליהענדיגען מענשען :

— שלום עליכם!

האָט דאָס דעם מענשען גלייך געמומען ציהען אראָפּ, און ער איז אראָפּגעפּאלען כמעט צום רב אין די הענט אריין. און אלע האָבען מיט שרעק דערזעהן, אז דאָס איז בערעל פּראגער, דער דארער איד, דער סוחר.

ב.

בערעל פּראגער איז זיך געהאט געבאָרען איבער'ן ים מיט סחורה, וואָס ער האָט איינגעהאנדעלט אין ווייטע לענדער.

איין אויפדערנאכט איז ער אזוי געשטאנען אויף דער שיף און געקוקט, ווי די פולע לבנה הויבט זיך אויף פון דעם מיטען ים, — ווי דער גאנצער ים נעמט אליין ווערען העלער און ליכטיגער, אזוי ווי מיליאָנען אויגען וואָלטען זיך אין אים פאנאנדערגעעפענט. —

און אזוי, אז אַלע וואסערען פון דעם ים האָבען אויפגעשיינט מיט אזא גרויסען און ליכטיגען כח, ווי זיי וואָלטען מיטאמאָל אלע אינאיינעם גענומען זינגען שירה צו גאָט, צו דער נאכט און צום הימעל.

פאלט דערביי בערלען איין:

— אָט ערשט איצט קאָן מען פארשטעהן די שעהנקייט פון אונזער רב ביי קידוש לבנה!... ווייל עס איז דאָך, ווי דאָס גאנצע איצטיגע ליכט פון דעם אויפגעשיינטען ים וואָלט אין זיין פּנים געלעגען...

און דערביי האָט זיך בערלען זעהר שטארק גענומען בענקען נאָכ'ן רב און נאָך זיין שטאָט פּראג.

האָט ער זיך גענומען טרייסטען דערמיט, וואָס ער וועט, מיט גאָטס הילף, אינגיכען קומען אהיים, און צו דעם נייעם קידוש לבנה וועט ער שוין איה"ש זיין אינאיינעם מיט די אנדערע פּראגער אידען לעבען דעם רב זייערען.

האָט זיך אָבער אינמיטען דערינען ווייט ארויף, צווישען

הימעל און וואסער באוויזען א וואָלקען, און נאָך דעם וואָלקען נאָך איינער און נאָך איינער, ביז די לבנה איז פארשטעלט געוואָרען, ביז דער הימעל און די נאכט זענען געוואָרען פינסטער און שווארץ, ביז דער ים איז מיטאמאָל געוואָרען ווילד און וויסט און בייז, ווי מען וואָלט אים פלוצלונג אלע זיינע ליכטיגע אויגען אויסגעשטאָכען. און ער האָט זיך צערייצט מיט אזא העלישען כעס, אז ער האָט גענומען אויפשלאָגען זיינע כוואליעס אין טויזענטער איילענדיגע חילות, אין טויזענטער מחנות ווילד צעשראָקענע פערד מיט שוימיגע ווייסע גריוועס. און די ווייסע וואסער חילות און וואסער פערד זענען מיט גרויס צאָרען געשפּרונגען איינע אויף די אַנדערע און עס איז פון זיי מיט אַמאָל געוואָרען שרעקליך שרייענדיגע בערג, וואָס האָבען זיך גענומען הויבען ווי ריזיגע גלעזערנע פּאַלאַצען און זענען גלייך צעבראָכען געוואָרען אין ווייסען שטויב.

און אזוי האָט זיך דער ים מיטאמאָל גענומען ווילד טראָגען פון איין עק הימעל ביז'ן צווייטען. און די שיף האָט ווי א שפּענדיל גענומען פליהען און שפּרינגען איבער די רוקענס פון די וואסער מחנות. און אזוי פון איין וואַסער מחנה צו דער צווייטער, ביז זי איז צעטרייסעלט און צעבראָכען געוואָרען אין שטיקער, און אלע מענשען, וואָס האָבען זיך געפונען אויפ'ן שיף, זענען אריינגעפאלען אין ים אריין.

בערל פּראגער האָט אָבער די גאנצע צייט אלץ ניט אויפגעהערט צו טראכטען, אז אים וואָלט זיך זעהר וועלען כאָטש נאָך איין מאָל שטעהן מיט'ן רב ביי קידוש לבנה. הײַנט אים דערפאר גאָט געהאָלפען, און ער האָט זיך אָנגעכאפּט אָן א ברעט. אָן דעם ברעט האָט זיך אָנגעכאפּט נאָך איינער. דאָס איז געווען א גרויסער, גראָבער טערק. האָט דער שטורעם זיי אזוי לאנג געטראָגען איבער דעם פארשוימטען ים, ביז ער האָט זיי ארויסגעוואָרפען אויף א וויספּע.

ג.

ליגען זיך אזוי צוויי נאסע מענשען אויף דער וויסטע — דער גרויסער, גראָבער טערק און דער קליינער, דארער בערעל.

בערעל טראכט:

— נו. וואָס וועט זיין?...

און דער טערק טראכט גאָרנים.

זאָגט בערעל צום טערק:

— א יאָ, מיר האָבען א גרויסען גאָט?

זאָגט דער טערק א צעשראָקענער:

— א?... וואָס?...

זאָגט בערעל:

— וואָס הייסט „א? וואָס?" — זעהסט דאָך. אָט האָט ער אונז געשענקט דאָס לעבען.

זאָגט דער טערק א צעשראָקענער.

— נו, וואָס וועט איצטער זיין?...

— ענטפערט בערעל:

— וואָס הייסט „וואָס וועט איצטער זיין?" — קום, וועלען מיר זוכען!

געהען זיי אזויביידע ארום א טאָג און א נאכט, און נאָך א טאָג, און נאָך א נאכט, און זיי זענען שוין ביידע גוט הונגעריג און מיד, און זיי קאָנען זיך נאָך אלץ ניט דערשלאָגען צו א מענשליכען ישוב.

ערשט אויפ'ן דריטען פארנאכט הויבען זיי מיטאמאָל אויף

זייערע אויגען און דערזעהען פון דער ווייטען, אז אין איין זייט פון דער ווילדער וויספּע זעצט זיך די גרויסע זון, אין דער צווייטער זייט וויספּע הויבט זיך אויף די גרויסע לבנה, און אין מיטען, צווישען דער אויפגעהענדער לבנה און דער אונטערגעהענדער זון, שטעהט א פּאסטוך מיט א טשערעדע שאָף. — —

דערפרעהען זיי זיךביידע און לאָזען זיך גלייך אנטקעגען דעם פּאסטוך מיט דער טשערעדע.

ווי נאָר אָבער זיי קומען אָן נאָהענט, דערזעהען זיי, אז דער פּאסטוך איז א זעהר הויכער מענש, און אז ער האָט נאָר איין אויג, און דאָס אויג שטעהט ביי איהם אויפ'ן סאמע מיטען שטערן...

האָבען זיי זיך פאר אים דערשראָקען, ווייל זיי האָבען דאָך גלייך דערזעהן, אז דאָס איז א ווילדער ריז, א רוצח.

און זיי האָבען אודאי געוואָלט אנטלויפען.

לאָזט זיי שוין אָבער דער ריז ניט אנטלויפען, נאָר ער נעמט זיי אריין צווישען זיינע שאָף און האלט זיי דאָרט ביז עס ווערט נאכט.

און אז עס איז געוואָרען נאכט, האָט דער ריז גענומען פאָרטרייבען זיינע שאָף, האָט ער זיי אויך פּארטריבען אינאיינעם מיט די שאָף אין א גרויסען הויף מיט א הויכען פּארקאַן און האָט הינטער זיך פארשלאָסען דעם טויער...

טראכט בערעל:

— נו, וואָס וועט איצטער זיין?..

און דער טערק טראכט גאָרניט.

און דער ריז מיט'ן איינציגען אויג אין מיטען שטערען נעמט זיך ביי דעם שיין פון דער לבנה פאנאנדערלעגען א גרויס פייער.

און ווען דאָס פייער ברענט זיך פאנאנדער, נעמט דער ריז זיין שפּיז אין האנט און געהט צו צו בערלען און גיט אים א טאפּ.

און דער ריז האט דעס טערק אבגעבראטען ,

— זעהט ער, אז בערעל איז דאָר, הויט און ביין, לאָזט ער אים אָפּ און געהט צו צום טערק און גיט אים אַ טאַפּ. — זעהט ער, אז דער טערק איז פעט און רויט — שטעכט ער אים אריין דעם שפּיז אין בויך און לעגט אים אויפ׳ן פייער בראָטען.

און דער ריז האָט דעם טערק אָפּגעבראָטען, און האָט אים אויפגעגעסען און האָט פארטרונקען מיט אַ פאס וויין, און האָט זיך געלעגט שלאָפען.

ד.

און אז בערעל האָט דערזעהן, אז פון דעם טערק זיינען שוין אפילו די ביינער ניט געבליבען, איז אויף אים אָנגעפאַלען א גרויסער שרעק.

זיצט ער אזוי צווישען די שאָף און טראכט:

— סטייטש, איך האָב דאָך אין דער היים א ווייב מיט קינ־דער, וואָס וועט פון זיי איצטער ווערען!?... און דערצו ווילט זיך מיר דאָך אזוי שטארק כאָטש נאָך איינמאָל זעהן אונזער היי־ליגען רב ביי קידוש לבנה...

און ווי נאָר בערעל טראכט אזוי, קומט אים אין קאָפּ אזא רעיון:

— אזוי ווי דער ריז האָט זיך אָנגעגעסען און אָנגעטרונקען מיט אזוי פיעל וויין, שלאָפט ער דאָך איצט געשמאק, איז צו וואָס זאָל איך, בערעל פּראגער, איצט זיצען צווישען די שאָף, ווי א באָק, און ווארטען, ביז ער וועט זיך אויפכאפּען און וועט מיך אויך אָפּ־בראָטען?!...

און בערעל האָט זיך מיטאמאָל אויפגעהויבען פון צווישען די שאָף און איז צוגעגאנגען און האָט אָנגענומען דעם ריז׳ס שפּיז און האָט אים ארייגעלעגט אין דעם ברענענדיגען פייער.

און ווען די שפּיז איז געוואָרען שטארק רויט, האָט ער זי ארויסגענומען פון דעם פייער. די שפּיז האָט געברענט אין זיינע הענט, ווי אן אָנגעצונדענע. און ער האָט דערביי אויפגעהויבען זיינע אויגען צו דער לבנה און אזוי געזאָגט:

— גאָטעניו, איך בין בערעל פראגער. איך האָב דאָך אזוי פיעל מאָל מחדש געווען דיין לבנה אינאיינעם מיט אונזער הייליגען רב, און איך וויל זי אויך ווייטער מחדש זיין. העלף מיר נאָר איצט פון די הענט פון דעם ריז, דעם רוצח מיט'ן איין אויג אין שטערען, וואָס האָט ליב צו עסען געבראָטענע מענשען!

און ווי נאָר בערעל האָט דאָס אָפּגעזאָגט, האָט ער זיך גלייך דערפיהלט זעהר שטארק, און ער האָט אָנגענומען די שפּיז און האָט איר צעגליהטען שפּיץ אריינגעשטאָכען אין דעם ריז'ס אויג.

האָט זיך דער ריז אויפגעכאפּט מיט א גרויס געשריי און זיך גענומען ארומלויפען איבער'ן הויף צו כאפּען בערלען.

בערעל אָבער האָט זיך באהאלטען צווישען די שאָף. און דער ריז איז דאָך שוין געווען בלינד, האָט ער אים ניט געקאָנט זעהן.

ווען דער ריז האָט דערפיהלט, אז ס'איז שלעכט, איז ער געפאלען אויף א המצאה, — ער איז צוגעגאנגען און האָט געעפענט דעם טויער און גענומען ארויסלאָזען די שאָף.

די שאָף האָט דער בלינדער רוצח ארויסגעלאָזען איינציגווייז, און אליין איז ער די גאנצע צייט געשטאנען לעבען טויער און געטאפּט מיט זיינע גרויסע הענט אין דער לופט איבער די שאָף, כדי טאָמער קומט אינאיינעם מיט די שאָף אויך אָן בערעל, זאָל ער אים קאָנען כאפּען און דערווארגען.

דערזעהט בערעל, אז ס'איז שלעכט. הויבט ער אויף זיינע הענט צום הימעל:

— סטייטש, גאָט, דו האָסט מיר געהאָלפען ביז איצט, טאָ העלף־זשע מיר אויך ווייטער!

און ווי נאָר בערעל האָט דאָס אָפּגעזאָגט, אזוי איז אים גלייך געקומען אין קאָפּ אזא רעיון:

— די שאָף זענען דאָך זעהר גרויסע, און זיי זענען באוואק־סען מיט לאַנגע האָר!...

און בערעל נעמט און לעגט זיך ארונטער אונטער דעם בויך פון א גרויסער שאָף און האלט זיך אָן אָן אירע לאַנגע האָר, און ער נעמט מיט זיך מיט די ריזען שפּיז און א ברויט צום עסען.

געהט די שאָף און טראָגט אים ארויס פון טויער אינאיינעם מיט'ן ברויט און מיט'ן שפּיז.

און אז בערעל פראגער איז ארויס פון טויער, האָט ער זיך אויפגעכאפּט אויף די פיס און האָט גענומען לויפען, וואוהין נאָר די אויגען האָבען געטראָגען.

ח.

אָבער ווי נאָר בערעל איז אזוי געלאָפּען פון דעם ריז, מיט'ן שפּיז אין איין האנט און מיט'ן ברויט אונטער דער אנדער האנט, האָט ער דערזעהן פון דער ווייטען, ווי עס לויפט א קלאָר ווייסע שאָף, און נאָך איר יאָגט זיך נאָך א ווילדער פאנדול.

דער פאנדול האָט געהאט א קאָפּ פון א חזיר און הערנער פון אן אָקס. און א פייער האָט געזעצט פון זיין ווילדען מויל און פון זיינע ווילדע נאָזלעכער.

דער פאנדול איז שווארץ און פינסטער, און די שאָף איז ווייס, אזוי ווייס, אז אזא ווייסקייט האָט מען נאָך גאָר אויף דער וועלט ניט געזעהן. און דער פאנדול וויל ניט אנדערש, ווי פארצוקען די קלאָר־ווייסע שאָף...

איז בערעל געבליבען שטעהן און גענומען קוקען צו דער שאָף מיט שרעק, — ווייל אָט, אָט — און דער פאנדול וועט אָניאָגען די שאָף.

ווי נאָר אָבער בערעל פראגער האָט אזוי גענומען קוקען צו דער שאָף, האָט די שאָף אים דערזעהן...

און אז די שאָף האָט אים דערזעהן, האָט זי גלייך גענומען לויפען צו אים, און דער בייזער פאנדול נאָך איר.

זעהט בערעל, אז ס'איז שלעכט, ווייל דער פאנדול וועט קומען אהער, וועט ער מן הסתם צערייסען אי די שאָף, אי אים. נאָר ער מאכט ביי זיך אַפּ:

— מילא, וואָס עס וועט זיין, וועט זיין! איך האָב ראָך ביי

זיך אין האנט א שפּיז און אין הימעל א גאָט. און אויף דער ווייסער שאָף איז דאָך טאקע א גרויס רחמנות.

און ווי נאָר בערעל פּראגער טראכט אזוי, איז די שאָף שוין ניט ווייט פון אים. און איידער וואָס־ווען, האָט די שאָף גענומען לויפען אין א ראָד ארום בערלען. און ווי נאָר די שאָף האָט פארענדיגט איר ראָד, אזוי איז ארום בערלען געוואָרען א גרויסער שיינענדיגער רינג. דעמאָלט איז די ווייסע שאָף גלייך אריינגעלאָפען אין רינג און האָט זיך אוועקגעלייגט לעבען בערלען...

אז דער שווארצער פּאנדול האָט דאָס דערזעהן, איז זיין כעס געוואָרען אזוי גרויס, אז די שטיקער פייער פון זיין מויל און פון זיינע נאָזלעכער האָבען גענומען שלאָגען אין גרויסע פלאמען. ווי נאָר אָבער די פלאמען זענען אָנגעקומען צום ווייסען רינג, וואָס ארום בערלען און דער שאָף, האָבען זיי אויפגעהערט צו ברענען...

און דער שווארצער פּאנדול איז געקומען ביז צום ווייסען רינג און האָט גענומען ארומלויפען ארום דעם רינג א בייזער און שרייענדיגער. ער האָט געקריצט מיט די ציין און געריסען די ערד אונטער זיך. דעם רינג אָבער האָט ער ניט געקאָנט אריבער...

און אז דער פּאנדול האָט דערזעהן, אז ס'איז שלעכט, האָט ער זיך א צערייצטער אוועקגעשטעלט לעבען רינג אנטקעגען בערעל פּראגער און גענומען בייז רעדען און שרייען, אז בערעל זאָל אים ארויסגעבען די ווייסע שאָף, ווייל שוין זעהר פיעל יאָרען, ווי ער יאָגט זיך נאָך דער ווייסער שאָף און קאָן זי ניט כאפּען; היינטיגע נאכט וואָלט ער זי געוויס געכאפּט, ווען ניט ער, — בערעל פּראגער.

זאָגט צו אים בערעל:

— בייזער פּאנדול! דיין שרייען איז אומזיסט. איך וועל דיר די שאָף ניט געבען, ווייל איך זעה דאָך שוין איצט באשיינפערליך, אז מיר איז באשערט צו באשיצען די שאָף; און דו,

בייזע חיה, זעהסט דאָך שוין אַליין, אז די שאָף באַשיצט אויך מיך, ווייל איבער דעם רינג, וואָס זי האָט געמאַכט ארום מיר, קאָנסטו אויך צו מיר ניט צוקומען.

נעמט דער פאַנדול נאָך העכער שרייען און נאָך בייזער רייסען די ערד אונטער זיך. און ער טשירעט אויס זיינע שרעקליך־גרויסע ציין, און ער זאָגט:

אויב דו גיסט מיר ניט ארויס די שאָף, וועל איך דאָ בלייבען שטעהן לעבען רינג אזוי לאַנג, ביז דו וועסט שטאַרבען.

זאָגט בערעל צום פאַנדול:

— זיי וויסען, אז איך הייס בערעל פּראַגער. און איך שרעק זיך נאָר פאַר גאָט אין הימעל. און דו, בייזער פאַנדול, געה בעסער אוועק פון דאַנען און לאָז די שאָף צורוה, ווייל אויב ניט, איז זעהסטו אָט די שפּיז. דאָס איז די שפּיז פון דעם גרויסען ריז, וואָס האָט געהאַט בלויז איין אויג אין קאָפּ, און איך האָב אים דאָס איינציגע אויג זיינס מיט אָט דער שפּיז אויסגעשטאָכען. איצט, זעהסטו, איז די שפּיז אין מיינע הענט.

ווי נאָר דער פאַנדול האָט דערהערט אזוינע רייד און דער־זעהן די שפּיז, האָט ער זיך גלייך דערשראָקען און זיך גענומען בעטען:

— איך בין הונגעריג, איך בין הונגעריג!

זאָגט בערעל צום פאַנדול:

— אויב דו ביזט הונגעריג, טאָ נא דיר א שטיק פון מיין ברויט.

ענטפערט דער פאַנדול:

— ניין, ניין! מיין הונגער איז ניט פאַר קיין אנדער זאַך, נאָר פאַר דער ווייסער שאָף!...

זאָגט בערעל פּראַגער:

— א, וויבאַלד אזוי, — טאָ נא! !

און ער גיט צו אים אַ וואָרף די גרויסע שפּיז.

איז דער ווילדער פאַנדול גלייך אויפגעשפּרונגען אין דער לופטען פאר שרעק און האָט זיך גענומען לויפען אין דער נאכט, וואוהין די אויגען האָבען אים געטראָגען.

אָבער וואוהין דער פאַנדול האָט געלאָפען, איז אים די שפּיז אַלץ נאָכגעפלויגען... און אזוי לאנג און אזוי ווייט ווי בערעל פּראגער׳ס אויגען האָבען געקאָנט קוקען אין דער נאכט, האָבען זיי אַלץ געזעהן, ווי דער פאַנדול לויפט אום א ווילדער פון שרעק, און די שפּיז לויפט אַלץ נאָך נאָך אים...

ווען בערעל פּראגער האָט זיך נאָכדעם אומגעקוקט, איז די ווייסע שאָף שוין געווען ווייט פון אים.

ו.

האָט בערעל פּראגער נאָכדעם געראנקט גאָט, וואָס ער האָט אים געהאָלפען ראטעווען די ווייסע שאָף, און האָט זיך געלאָזט געהן.

און אזוי איז ער נאָכדעם געגאנגען א נאכט און א טאָג, ביז אויף מאָרגען פארנאכט, ווען עס איז אים אויסגעגאנגען דאָס לעצטע שטיקעל ברויט, האָט ער פאר זיך דערזעהן א גרויסען פּאלאץ.

געהט בערעל צו צום פּאלאץ, גיט א קלאַפּ אין טיר און טויער, עפּענען זיי זיך אויף. געהט ער אריין אינעווענינ און דערזעהט, אז ס׳איז זעהר א רייכער פּאלאץ, פול מיט רייכע כלים, וואָס זיי־נען געמאכט פון גאָלד און זילבער. אָבער קיין לעבעדיגער מענש איז אין פּאלאץ ניטאָ...

טראכט ביי זיך בערעל:

— וואָס הייסט? פאר וואָס איז דאָ קיינער ניטאָ?

און ער טראכט:

דאָס איז געווען א נעסט פון גזלנים, וואָס קומען זיך אהער צונויף אין מיטען נאכט און באהאלטען דאָ זייערע אוצרות. דער־פאר איז דאָ איצט קיינער ניטאָ.

און ער טראכט:

זאָל איך בלייבען דאָ, קאָנען זיי מיך נאָך הרג׳נען. זאָל איך ווייטער לויפען, ווייס איך ניט, וואוהין. און אויב זיי טרעפען מיך אָן אין מיטען פעלד, הרג׳ענען זיי מיך דאָך סיי־ווי־סיי, און

מיד בין איך אויך; וואָלט דאָך געווען בעסער, איך זאָל זיך דאָ אויסבאהאלטען ביז איבערנאכט, און אויף מאָרגען, ווען קיינער וועט דאָ ווידער ניט זיין, וועל איך מיר געהן ווייטער.

און ווי ער טראכט אזוי, דערזעהט ער פאר זיך אן אויוועז. נעמט ער און קריכט ארונטער אונטער'ן אויוועז און פארמאכט דאָס טירעל אזוי, אז ער זאָל קאָנען זעהן, וואָס עס וועט דאָ פאָר־קומען ביי דער נאכט.

איז ווי בערעל פראגער ליגט זיך אזוי אונטער'ן אויוועז און קוקט ארויס אויפ'ן רייכען פאלאץ, דערזעהט ער, ווי פאר'ן פענ־סטער געהט אויף די לבנה. און ווי נאָר די לבנה איז אויפגעגאנ־גען, אזוי האָט זיך מיטאמאָל דערהערט דאָס קומען פון גרויסע חיילות און דאָס שפילען פון גרויסע מוזיק קאפעליעס. און גלייך נאָכדעם האָבען די חיילות גענומען אָנפילען די נאכט מיט הילכיגע געשרייען:

דער מלך קומט אהער!
דער מלך קומט אהער!
עס לעבט דער מלך!
דער מלך לעבט!

האָבען זיך די מוזיק קאפעליעס דערויף צעשפילט נאָך פרעה־ליכער און זענען צוגעקומען גאָר נאָהענט צום פאלאץ...

פאלט דערביי אויף בערלען אָן אזא שרעק, אז ער קאָן אין זיך קוים איינהאלטען די נשמה.

און דערווייל צינדען זיך אין פאלאץ מיטאמאָל אָן א סך ליכט. און אלע זילבערנע און גאָלדענע כלים שיינען זיך זעהר שטארק פאנאנדער. און עס צעעפענען זיך די טירען, און עס קומט אריין דער מלך, און עס קומען אריין זעהר פיעל הארען. און די הארען זעצען ארויף דעם מלך מיט גרויס כבוד אויף א גרויסען גאָלדענעם שטול, און דער מלך זאָגט:

— ווער עס האָט עפּעס אַ קלאָג אָדער אַ משפּט, זאָל צוקומען פאר מיר, דען איך וועל אלעמען ענטפערען!

זענען אַ סך מענשען צוגעקומען און האָבען זיך פאר אים גע־קלאָגט און האָבען זיך פאר אים געלאָדען. און ער האָט זיי אלע־מען זעהר גוט געענטפערט. און עס איז זיי אלעמען זעהר וואויל געפעלען, און זיי האָבען זעהר שטארק געלויבט און גערימט דעם מלך.

און אזוי האָט זיך דאָס געצויגען ביז האלבער נאכט.

ווי נאָר אָבער עס איז געקומען צו האלבע נאכט, אזוי האָט זיך גלייך דערהערט דאָס קרעהען פון אַ האָן.

און ווי נאָר דער האָן האָט אַ קרעה געטאָן, זענען לעבען מלך מיטאמאָל, ווי פון אונטער דער ערד, אויסגעוואקסען צוויי גרויסע גבורים. און די גבורים האָבען גלייך אָנגעכאפּט דעם מלך און אים צעריסען אין שטיקער...

און אין פּאַלאַץ איז נאָכדעם קיינער ניט געבליבען. גלייך ווי עס וואָלט דאָרטען גאָר פון פריהער קיינער ניט געווען. און די ליכט. זענען מיטאמאָל אויסגעלאָשען געוואָרען. נאָר דער שיין פון דער לבנה און פון די זילבערנע און גאָלדענע כלים איז איבער דעם פּאלאַץ פארבליבען.

טראכט זיך ביי זיך בערעל פּראגער:

— וואָס זאָל דאָס אלץ באטייטען?...

און ער מאכט ביי זיך אָפּ, אז ס'איז כדאי אויף אַ טשיקאַ־ וועס צו פארבלייבען דאָ נאָך אויף אַ נאכט און זעהן, וואָס אדרבה וועט דאָ פאָרקומען אין דער אנדערער נאכט?

און ער טראכט:

— ממה נפשך! — האָט מיר שוין יאָ גאָט באשערט צו זעהן

וואונדער — טאָ לאָמיך זעהן. און ווייטער, איז דאָך גאָט א טאטע. אפשר וויל דאָס טאקע גאָט, איך זאָל דאָס אלץ זעהן, כדי איך זאָל דאָס נאָכדעם קאָנען דערצעהלען פאר'ן רב און פאר אלע אידען פון אונזער שטאָט.

.ז

און אז עס איז געקומען די צווייטע נאכט, איז ווי נאָר די לבנה האָט זיך באוויזען פאר די פענסטער פון דעם פּאַלאַץ, אזוי האָט זיך גלייך ווידער דערהערט דאָס אָנקומען פון גרויסע חיילות און דאָס שפּילען פון גרויסע מוזיק קאַפּעליעס. און ווידער האָבען זיך אָנגעצונדען א סך ליכט אין דעם פּאַלאַץ און מען האָט ארייג־געפירט דעם מלך מיט גרויס כבוד, און ער האָט זיך געזעצט אויף זיין שטול און האָט געענטפערט אלעמענס בקשות. ווי נאָר אָבער עס איז געקומען צו האַלבער נאַכט, אזוי האָט זיך גלייך דערהערט דאָס קרעהען פון א האָן, און צוויי גרויסע גבורים זענען גלייך צו־געלאָפען און האָבען אָנגעכאַפּט דעם מלך און האָבען איִם צעריסען אויף שטיקער.

טראַכט ביי זיך בערעל פּראַגער:

— טע־טע־טע! אויב שוין יאָ אזוי, אויב אזוי לאנג ווי ער איז מלך, הערט ער אוים אלעמענס בקשות, און מען פאָלגט אוים זיינע באַפעלען, איז צו וואָס זאָל איך דאָ ליגען אונטער'ן אויווען? א־מער וועל איך דאָ בעסער אָפּוואַרטען נאָך א טאָג ביז אויף דער נאַכט, און ווי נאָר דער מלך וועט דאָ זיין, און מענשען וועלען צו איִם נעמען געהן מיט בקשות, וועל איך צו איִם אויך צוגעהן און וועל איִם דערצעהלען אלץ, וואָס מיט מיר האָט געטראָפען, — אז איך בין דאָ א פּארבלאָנדזשעטער, אז איך האָב שוין עטליכע טעג ניט געגעסען, און אז איך האָב אין דער היים א ווייב מיט קינדער, און אז אויב איך זאָל נאָך קאָנען קומען אהיים ביז מאָרגען, וואָלט

איך נאָך אפשר זוכה געווען צו שטעהן אינאיינעם מיט אונזער רב ביי קידוש לבנה. — און אז דער מלך וועט אויסהערען מיין גאנצע קלאָג, קאָן דאָך זיין, אז ער וועט שאפען, מען זאָל מיך אָפּפירען אהיים.

— עס קאָן דאָך אָבער אויך זיין, אז ער זאָל מיך גאָר הייסען הרג'ענען — זאָגט בערעל צו זיך אליין.

באלד אָבער ענטפערט ער זיך און זאָגט:

— אַ איד טאָר אזוי ניט טראכטען; ווייל אויב א אידען איז באשערט צו לעבען, וועט אים גאָט העלפען, און ער וועט לעבען בלייבען, און אויב ניט, — וועל איך דאָך שוין דאָ באלד שטארבען פון הונגער...

און בערעל האָט טאַקע אזוי געטאָן. ער האָט אָפּגעוואַרט, ביז עס איז ווידער געוואָרען נאכט, און ווי נאָר דער מלך איז אָנ־געקומען און האָט זיך געזעצט אויף זיין שטול, און דער עולם האָט גענומען צו אים געהן מיט בקשות, אזוי איז בערעל פּראַגער ארויס־געקראָכען פון אונטער'ן אויוון, איז צוגעגאנגען און איז געפאלען דעם מלך צו די פיס און האָט אים אויסדערצעהלט זיין גאנצע קלאָג.

און ווי נאָר דער מלך האָט אויסגעהערט אלץ, וואָס מיט בערלען האָט געטראָפען, אזוי האָט ער גלייך געזאָגט:

— דיין פארלאנג זאָל דערפילט ווערען!

און דער מלך האָט גלייך געשאפען צו איינעם און געזאָגט:

— פיר אָפּ דעם מענשען צו זיין שטאָט!

האָט דער, ועמען דער מלך האָט געשאפען, גלייך גענומען בערלען פאר דער האנט, אים ארויסגעפירט פון פאלאץ און גענו־מען געהן מיט אים, ווי א ווינט וואָלט זיי געטראָגען.

ח.

אויפ'ן וועג איז בערעל פּראגער איינגעפּאלען:

— סטייטש! וואָס פאר א פּנים האָט דאָס? — איך האָב געזעהן אזוי פיעל וואונדער, צום סוף וויים איך דאָך ניט וואָס, ווער און ווען...

רופט ער זיך אָן צו דעם, וואָס פירט אים:

— אדוני! זאָג מיר, איך בעט דיך, וואָס איז דאָס פאר א מעשה מיט דעם מלך, וואָס אלע נאכט קומט ער און קעניגט, און איטליכער גיט אים אָפּ גרויס כבוד, און דערנאָך צערייסט מען אים.

זאָגט צו אים דער פירער:

— זיי ווייסען, אז דאָס איז דער רוצח, נירון. שוין א סך יאָרען, אז ער איז טויט, און ווען ער האָט געלעבט, האָט ער זעהר פיעל מענשען אויף שטיקער צעריסען, און ער איז אויך געווען א גרויסער צורר היהודים און האָט נאָר געוואָלט אָפּנעמען די גאנצע וועלט און ווערען א מלך איבער איר. דערפאר באשאפט מען אים איצט יעדע נאכט און מען קרוינט אים פאר א מלך, און ווי נאָר עס קומט דעם האָנ'ס אויסגעשריי פון האלבער נאכט, צערייסט מען אים אויף שטיקער. דאָס איז די שטראָף, וואָס גאָט האָט אים געגעבען, ווייל גאָט באצאָלט מדה כנגד מדה.

„און ווייטער דארפסטו, בערעל, וויסען, אז דו ביזט איצט אין לבנה לאנד. מען האָט דיך אהערצו געבראכט דערפאר וואָס דיין קידוש לבנה איז שוין אהער זעהר פיעל מאָל ארויפ־

געגאַנגען, אינאיינעם מיט דעם ליכט פון דיין הייליגען רב, און ווייל מען האָט געדאַרפט האָבען עמיצען, וואָס זאָל ארויס־רייסען די שפּיז פון דעם גרויסען ריז. וואָרים נאָר דורך איר האָט מען אין יענער נאכט געקענט ראטעווען די ווייסע שאָף פון דעם בייזען פאנדול.

„און דו מוזט וויסען, אז דאָס איז ניט גלאַט אזוי א ווייסע שאָף. נאָר דאָס איז א שאָף וואָס איז אין גלות זינט דאָס אידישע פאָלק איז אין גלות.

„און די שפּיז, וואָס דו האָסט געוואָרפען דעם פּאַנדול, פליהט אים נאָך אלץ נאָך.

„און זי וועט אים נאָך אזוי נאָכפליהען ביז אין דעם סוף פון די טעג.

„און ווען דער שפּיז וועט טרעפען דעם פּאַנדול אין קאָפּ אריין, וועלען דעמאָלט אַלע מענשען אויפגעריכט ווערען.“

און אזוי האָט דער פירער די גאנצע צייט גערעדט צו בערעל פּראגער און איז מיט אים אלץ געגאנגען, ווי דער ווינט וואָלט זיי געטראָגען.

מיטאמאָל אָבער האָט זיך דער פירער אָפּגעשטעלט און אויס־געראָפען:

— הויב אויף דיינע אויגען בערעל:

הויבט בערעל אויף זיינע אויגען און דערזעהט, אז ער איז שוין אין פּראג...

און איידער וואָס־ווען זאָגט דער פירער צו אים:

— זיי וויסען, אז איך קאָן שוין מיט דיר ווייטער ניט געהן. און איידער איך ווער ניט לעבען דיר, האָב איך דיר נאָך צו זאָגען איין זאך:

— געדענק, דו ביזט אזוי פיעל נסיונות אויסגעשטאנען, שטעה אוים נאָך איין נסיון: —

— זיי וויסען, אז כאָטש דו זעהסט שוין פאר זיך דיין שטאָט פּראג, ביזטו פונדעסטוועגען נאָך אלץ אין לבנה־לאנד, און אויב דו ווילסט באמת קומען אהיים, טאָרסטו ניט מפסיק זיין, פון איצט ביז דו טרעטסט אריבער די שוועל פון דיין הויז. וואָרים טאָמער רעדסטו אוים א וואָרט מיט עמיצען, איידער דו ביזט אריין צו זיך אין הויז, וועט זיין שלעכט מיט דיר, — וואָרים דו וועסט רעדען נאָך איידער דו ביזט ארוים פון לבנה לאנד.

און ווי נאָר דער פירער האָט דאָס אָפּגעזאָגט, איז ער ניט געבליבען.